

EUROPEAN CONFERENCE

Conference Proceedings

**VI International Science Conference
«Human problems and ways to solve them»**

October 23-25, 2023

Rome, Italy

HUMAN PROBLEMS AND WAYS TO SOLVE THEM

Abstracts of VI International Scientific and Practical Conference

Rome, Italy

(October 23-25, 2023)

UDC 01.1

ISBN – 9-789-46485-371-1

The VI International Scientific and Practical Conference "Human problems and ways to solve them", October 23-25, 2023, Rome, Italy. 286 p.

Text Copyright © 2023 by the European Conference (<https://eu-conf.com/>).

Illustrations © 2023 by the European Conference.

Cover design: European Conference (<https://eu-conf.com/>).

© Cover art: European Conference (<https://eu-conf.com/>).

© All rights reserved.

No part of this publication may be reproduced, distributed, or transmitted, in any form or by any means, or stored in a data base or retrieval system, without the prior written permission of the publisher. The content and reliability of the articles are the responsibility of the authors. When using and borrowing materials reference to the publication is required. Collection of scientific articles published is the scientific and practical publication, which contains scientific articles of students, graduate students, Candidates and Doctors of Sciences, research workers and practitioners from Europe, Ukraine and from neighboring countries and beyond. The articles contain the study, reflecting the processes and changes in the structure of modern science. The collection of scientific articles is for students, postgraduate students, doctoral candidates, teachers, researchers, practitioners and people interested in the trends of modern science development.

The recommended citation for this publication is: Melikova Z.G. The current status of Falconiformes, the factors affecting their numbers, existing and necessary protection measures. Abstracts of VI International Scientific and Practical Conference. Rome, Italy. Pp. 25-26.

URL: <https://eu-conf.com/ua/events/human-problems-and-ways-to-solve-them/>.

АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ ЗАПОБІЖНИХ ЗАХОДІВ У ПРОВАДЖЕННЯХ ПРОТИ ОСНОВ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Salmanov Oleksii

кандидат юридичних наук, доцент
доцент кафедри кримінального процесу та організації досудового слідства
факультету №1
Харківського національного університету внутрішніх справ

Важливою складовою кримінального провадження є застосування заходів забезпечення кримінального провадження, а саме: запобіжних заходів у вигляді тримання під вартою та їх застосування відповідно міжнародним стандартам.

Особливої актуальності набуває процесуальний порядок, підстави застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою в умовах воєнного стану, а також розглядається питання правомірності застосування відповідного обмеження, зокрема, щодо статті 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та інших законодавчих актів України. Під час воєнного стану цей запобіжний захід, зокрема застосовується щодо зрадників, колаборантів та «коригувальників».

Питання порядку застосування запобіжних заходів, зокрема такого як тримання під вартою представлена працями таких науковців, як А.П. Бущенко, І.В. Гловюк, В.Г. Дрозд, О.В. Капліна тощо. Проблемами здійснення кримінального провадження під час воєнного стану займалися Г.К. Тетерятник, О.В. Лазукова, а після початку повномасштабного вторгнення російської федерації також І.В. Гловюк, В.А. Завтура та інші.

Злочини проти основ національної безпеки України є та будуть у великій кількості, особливо, у період воєнного стану. Згідно Кримінального кодексу України (далі - ККУ) ці злочини регламентуються Розділом | Особливої частини. Під час проведення досудового розслідування до особи, що підозрюється або обвинувачується у вчиненні будь-якого кримінального правопорушення можуть застосовуватися запобіжні заходи. Запобіжний захід не є покаранням за злочин. Метою цих заходів є забезпечення кримінального провадження, виключаючи можливість підозрюваного чи обвинуваченого заважати проведенню досудового розслідування, а саме: переховуватися, знищувати, ховати, спотворювати речі чи документи, незаконно впливати на учасників кримінального провадження, перешкоджати кримінальному провадженню, вчиняти нове чи продовжувати вчиняти те кримінальне правопорушення в якому підозрюється.

У 2014 році до КПК України було внесено новий розділ IX-1 «Особливий режим досудового розслідування в умовах воєнного, надзвичайного стану або у районі проведення антитерористичної операції». Зміни, які внесені Законом України № 2201-IX від 14.04.2022, а також іншими Законами, зокрема № 2108-IX від 03.03.2022, №

2110-IX від 03.03.2022, № 2111-IX від 03.03.2022, №2125-IX від 15.03.2022, № 2137-IX від 15.03.2022, № 2160-IX від 24.03.2022, № 2198-IX від 14.04.2022 встановлюють особливості здійснення досудового розслідування, судового розгляду в умовах воєнного стану, що відрізняється від розслідування при мирному житті. Зокрема, до ст. 176 КПК додали частину 6, яка говорить про те, що: «Під час дії воєнного стану до осіб, які підозрюються або обвинувачуються у вчиненні злочинів, передбачених статтями 109-114², 258-258⁶, 260, 261, 437-442 Кримінального кодексу України, за наявності ризиків, зазначених у статті 177 цього Кодексу, застосовується запобіжний захід, визначений пунктом 5 частини першої цієї статті».

Відповідно до змін внесених Верховною Радою до законодавства, за злочини проти основ національної безпеки та мінімізації ризиків «провалу» досудового розслідування, що зазначені у ч.1 ст. 177 КПК, передбачений єдиний запобіжний захід у вигляді тримання під вартою, який є найсуворішим. Також зміни торкнулися ч. 4 ст. 183 КПК України до якої додали абзац 8, при якому слідчий суддя та суд отримали право, обираючи особі запобіжний захід у вигляді тримання під вартою у справах про колабораційну діяльність, не визначати розмір застави.

Однак враховуючи те, що Україна намагається слідувати європейським нормам потрібно зауважити, що Європа поважає права людини, а запобіжний захід у вигляді тримання під вартою та без права внесення застави, обмежує в першу чергу, презумпцію свободи та недоторканності, яка гарантована Конституцією України та Конвенцією з прав людини.

Застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою є винятковою мірою. Так, у Міжнародному пакті про громадянські і політичні права 1966 року у ч. 3 ст. 9 передбачено: «Тримання під вартою осіб, які чекають судового розгляду, не має бути загальним правилом...». А в Мінімальних стандартних правилах Організації Об'єднаних Націй у відношенні заходів, не пов'язаних з тюремним ув'язненням (Токійські правила) від 14.12.1990 року у п. 6.1 зазначається: «Попереднє взяття під варту використовується в судочинстві у кримінальних справах як крайній захід за умови належного врахування інтересів розслідування передбачуваного правопорушення та захисту суспільства та жертви». Ця винятковість, перенесена із міжнародних стандартів, прямо зазначається у ч. 1 ст. 183 КПК – «Тримання під вартою є винятковим запобіжним заходом...».

Варто зазначити, що положення законодавства суперечить рішенням ЄСПЛ. Європейський суд з прав людини говорить про те, що тяжкість злочину або суворість санкції статті Кримінального Кодексу, яка кваліфікується підозрюваному чи обвинуваченому, не може бути єдиною підставою для тримання особи під вартою. Також варто зауважити, що особа не є винною у вчиненні будь-якого виду злочину поки її вину не буде доведено в законному порядку і дотримуватися презумпції залишення обвинуваченого на свободі.

Можна навести думку В.І. Фаринника, яку він висвітлив у своїх працях та зазначити, що тяжкість обвинувачення не виступає єдиним або переважним

фактором при вирішенні питання щодо тримання під вартою або звільнення від неї. Існування вагової підозри у причетності особи до тяжкого злочину хоча й має значення, проте не може виправдати довгого строку тримання під вартою.

Однак, вважаючи, що злочини проти основ національної безпеки України є відносяться до тяжких та особливо тяжких злочинів, а під час воєнного стану актуальним є мінімізація створення ризику саме повалення конституційного ладу, захоплення влади України та ослаблення держави, то доцільніше застосовувати саме тримання під вартою. Тим паче, законодавець обмежив застосування інших запобіжних заходів до зрадників, колаборантів тощо. Тим не менш, Україна намагається слідувати Європейським стандартам та дотриманням прав людини, а саме: право на свободу та недоторканність, тому як альтернатива до запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою тыможна віднести особисту поруку. Особа, що має громадянство України, яка має певний авторитет серед народу та згодна поручитися за підозрюваного чи обвинуваченого може взяти на себе це зобов'язання.

Підсумовуючи вище викладене можна сказати, що здійснення кримінального провадження в умовах воєнного стану є специфічним по відношенню до звичного, мирного часу. Проте, можна зробити деякі висновки. По-перше, під час застосування запобіжних заходів в умовах воєнного стану існують певні особливості, зокрема, щодо обрання запобіжних заходів до зрадників, колаборантів, «коригувальників». По-друге, існують різні думки щодо доречності та правомірності обрання запобіжного заходу, саме у вигляді тримання під вартою посилаючись на дотримання Конвенції з прав людини, Конституції України та рішень ЄСПЛ, а також беручи до уваги практику застосування запобіжних заходів країн Європи щодо злочинів проти основ національної безпеки.

Отже, вважаю, що проблематика застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою у кримінальних провадженнях проти основ національної безпеки України в подальшому потребує додаткового теоретичного опрацювання, а також відповідних законодавчих змін.

Список використаної літератури

1. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>
2. Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо удосконалення відповідальності за колабораційну діяльність та особливостей застосування запобіжних заходів за вчинення злочинів проти основ національної та громадської безпеки: Закон України від 14.04.2022 № 2198-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2198-20#n12>
3. Підстави та процесуальний порядок обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою URL: <https://legalposition.umsf.in.ua/archive/2023/1/18.pdf>
4. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод: Конвенцію ратифіковано Законом № 475/97-ВР від 17.07.1997 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text (дата звернення: 27.09.2023)

5. Фаринник В. І. Підстави та процесуальний порядок застосування запобіжного заходу у вигляді взяття під варту. Форум права. 2015. № 1. С. 329–336.

6. Salmanov, O. V. (2023). Changes in the legal regulation of criminal proceedings under martial law. *Law and Safety*, 2(89), 198–206. <https://doi.org/10.32631/pb.2023.2.18>.